

I början. Igen.

Jonatan Habib Engqvist

Folder in conjunction with exhibition
"Genesis" at Lund Cathedral, The Crypt,
Lund, Sweden.

Frågan om kreativitet är ett ständigt återkommande tema i Erla S. Haraldsdóttirs verk. Det kan sägas att hon oupphörligt betvivlar idén om konstnärens förmåga att skapa *ex nihilo* (ur intet) och den romantiska föreställningen om "gudomlig inspiration". I många år har hon framkallat olika imaginära system som verktyg för sina konstnärliga processer. Detta framträder kanske som tydligast i hennes måleri. Grunden för hennes tillvägagångssätt har varit att skapa plats för konstnärlig frihet genom självpåtagna begränsningar. Det har huvudsakligen skett genom användandet av instruktioner från vänner och kollegor eller genom system som frambringats för varje projekt. Motivet i varje verk skapas dessutom ofta genom ett samplande av konsthistoriska referenser som förskjuter den västerländska konstens hegemoni. Temat rymmer även en större fråga om begynnelsen. Om det där med *att börja*. Hur välja var en ska börja, när en kan börja var som helst? Haraldsdóttir har i ett samtal beskrivit den vita duken som en planlöst vandrande planet utan en sol att kretsa kring, och hur konstnären måste uppfinna solen eller systemet som anger planetens omloppsbanan.

Vad kan då vara bättre än att ange börjans början som tema? Som titeln *Genesis* antyder bygger utställningen huvudsakligen på skapelseberättelsen så som den återberättas i de monoteistiska abrahamitiska religionerna. Det är ett historiskt välbekant tema inom västerländsk kyrkokonst och ett återkommande ledmotiv för både uppdrag och självinitierade verk av konstnärer och konsthantverkare genom tiderna. Och Haraldsdóttir har redan börjat med den början en gång förut. Detta är nämligen andra gången på kort tid som hon gör en serie målningar om skapelseberättelsen. Den första serien på temat (Hallgrimskirkja, Reykjavik, och

Konstepidemin, Göteborg, 2016) utgår från en kompilation av medeltida ikonografi med grund i teckningar gjorda av isländska ritare mellan åren 1300 och 1500. Varje målning, som för tankarna till medeltida blyglasfönster, har komponerats på en komplementärfärgsgrundad undermålning som drar fram en lysande färgpalett som tycks glöda inifrån.

Den här gången har Haraldsdóttir renodlat motiven. När hon med sin karaktäristiska starka och rikliga färgpalett använder skapelseberättelsen för att skapa reflekterar hon samtidigt kring sina egna kreativa processer. Vi känner igen flera olika element ur berättelsen om världens, och även konsthistoriens, tillblivelse, likaså återkommande detaljer ur Haraldsdóttirs egen bildvärld. Reflexer, vattenspeglar, växter, islandshästen och korpen blandas med konsthistoriska citat och personliga ögonblicksfotografier. Vid första anblicken ser exempelvis den fjärde dagen nästan ut som ett skivomslag eller en velouraffisch från 1970-talet; den färgglada ramen runt det omoderna porträttet av konstnärens mor baseras på ett mönster som ndebelefolket i Sydafrika använder i pärlarbeten och muraler; och den sjätte dagens islandshäst parafraserar målaren Þórarinn B. Þorláksson. Trots denna rika värld av tecken och referenser, bör det kanske understrykas att själva bildscenen inte är ledande för Haraldsdóttirs skapande. En kan förvisso säga att hon arbetar med ett symbolladdat och föreställande måleri, men när det gäller själva målandet – bildskapandet – visar den här utställningen att det är lika viktigt för henne hur bilden blir som hur den *blir till*. Med andra ord är målningens kropp, dess konsistens, rentav mer betydelsefull än motivytan. Hon försöker inte dölja måleriet bakom bilden. Hon målar inte

I början. Igen.

Jonatan Habib Engqvist

Folder in conjunction with exhibition
"Genesis" at Lund Cathedral, The Crypt,
Lund, Sweden.

av något, utan vill låta motivet målas i dagen. Bilden träder fram genom en blandning av olja och pigment på linneduk och det är handens rörelser som alstrar bilden. Snarare än att kämpa mot färgens materialitet får konsistensen styra en process där pigment och olja formar resultatet. Skapandet blir därigenom inte ett avbildande utan ett ombildande, ett händelseförlopp som låter penselföringens bris blåsa liv i bildlandskapen. Måleriet är ett begär efter att befinna sig i nuet. Och vi begär nuet, eftersom nuet, när det händer, kan vara en ny början. Kanske är det just därför hon motivmässigt valt att lämna en linjär skapelseberättelse som presenterar sju evolutionära steg i skapandets utvecklingshierarki. I stället upprepas i varje målningens stillhet en ny början. "Det är en motsägelsefull kronologi som visas fram i den här bildsvitens utdragna tid. Ett fjäll framträder ur vattenspegeln och den regnbågsskimrande korpens öga reflekterar solen i den föregående målningen.

I jämförelse med den långa tradition av konstverk som behandlar skapelseberättelsen blir även målningarnas trankilitet påtaglig. Medan Gud i *Íslenska teiknibókin* eller hos William Blake spenderar sin sjunde dag med att välsigna, och Michelangelos sex målningar i taket på Sixtinska kapellet ingalunda låter skaparen vila, är den sjunde dagen den mest framstående målningen i Haraldsdóttirs serie. Med sin dominerande placering och genom att vara större än de övriga sex målningarna blir denna målning ett slags altargestalt i domkyrkokryptan. Scenen i detta centralverk är baserad på ett lättjefullt smartphonefoto av konstnärens egna ben medan hon ligger i sängen. Det ramas in av ett mönster som verkar bestå av siluetter föreställande färgtuber över en fond som

inrymmer hela färgspektret. Medan regnbågen står som symbol för den andra skapelsen och utgör sinnebilderna av förbundet mellan Gud och allt liv på jorden [1:a Moseboken 9:17], så är det bakgrunden i den här bilden som omedelbart fångar uppmärksamheten. Här ser vi den stökiga lägenhetens vardag med en pensel nerstucken i blomstervasan och en skev ram på väggen.

Den teologiska diskursen kontrasterar idén om *creatio ex nihilo* med *creatio ex materia* (skapande ur någon form av för-existerande, evig materia) och *creatio ex deo* (skapande ur Guds väsen). Med denna sista målning i serien föreslår Haraldsdóttir en kombination av de tre. Kazimir Malevitj hävdade att lättjan har kallats all ondskas rot, när lättjan i själva verket bör betraktas som "livets moder". Mladen Stilinovic avslutar den numera ikoniska texten *Lovtal till Lättjan* (1993) med orden: "det finns ingen konst utan lättja". På liknande vis tycks Haraldsdóttir föreslå att den sjunde dagen inte är någon välförtjänt vila efter väl genomfört arbete. Vilan är den fullbordade kreativiteten. Ett utdraget nu.